



ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľky: **K.**, nar. X., bytom V., proti odporkyňi: **Sociálna poisťovňa – ústredie**, so sídlom Ulica 29. augusta č. 8, 813 63 Bratislava, o **preskúmanie zákonnosti rozhodnutí** správneho orgánu v konaní o sirotskom dôchodku pre maloletého T., na odvolanie navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo dňa 23. júna 2010 č. k. 24Sd 59/2010–18, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 23. júna 2010 č.k. 24Sd 59/2010–18 **potvrdzuje**.

Navrhovateľke právo na náhradu trov odvolacieho konania **nepriznáva**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Konanie na správnom orgáne

Rozhodnutím č.: X. zo dňa 17. marca 2010 odporkyňa podľa § 76 ods. 1 a § 293ax zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej v texte rozsudku len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) zamietla žiadosť navrhovateľky o sirotský dôchodok s odkazom na ustanovenia § 293ax ods. 1 a § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej v texte

rozsudku len „zák. č. 461/2003 Z.z.“), nakoľko otec K. zomrel X., tzn. pred 01.januárom 2010, kedy nadobudol účinnosť zák. č. 449/2008 Z.z., ktorým sa upravil zák. č 461/2003 Z.z. a § 293ax zák. č 461/2003 Z.z. sa podľa odporkyne na navrhovateľku nevzťahuje.

Podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

Podľa § 293ax ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. poistencovi, ktorému nevznikol nárok na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2010 z dôvodu nezískania potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia a ktorý nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo nebol mu priznaný predčasný starobný dôchodok, Sociálna poisťovňa na jeho žiadosť znovu posúdi dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav a rozhodne o nároku na invalidný dôchodok a o jeho sume podľa zákona účinného od 1. januára 2010.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

Proti hore citovanému rozhodnutiu odporkyne podala navrhovateľka opravný prostriedok označený ako Žiadosť z 29. januára 2010 o preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne.

Krajský súd v Trnave ako súd prvého stupňa napadnuté rozhodnutie ako správne v zmysle § 250q ods. 2 O.s.p. potvrdil. Vo svojom odôvodnení opísal argumentáciu navrhovateľky, ktorá na pojednávaní uviedla, že je to tvrdé voči jej synovi, že nemôže poberať sirotsky dôchodok, keďže jeho otec zomrel pred 1. januárom 2010. Je ochotná doplatiť chýbajúcu sumu za otca dieťaťa, ktorá chýba pre potrebný počet rokov, aby synovi mohol byť vyplácaný sirotsky dôchodok.

Krajský súd pripomenul argumentáciu odporkyne, prečo bola žiadosť o sirotsky dôchodok zamietnutá, lebo nárok na sirotsky dôchodok má nezaopatrené dieťa, ktorému

zomrel rodič alebo osvojiteľ dieťaťa, ak rodič alebo osvojiteľ dieťaťa ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, alebo invalidného dôchodku, alebo ku dňu smrti získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo splnil podmienky na starobný dôchodok alebo zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Na základe uvedeného vychádzal zo skutkového stavu, že otec maloletého T. nebol poberateľom starobného či predčasného starobného dôchodku a ani invalidného dôchodku, a preto odporkyňa musela posudzovať skutočnosť, či nebohý D. získal potrebný počet rokov dôchodkového poistenia v zmysle § 72 ods. 1 písm. f) zák. č. 461/2003 Z.z., tzn. najmenej päť rokov dôchodkového poistenia. Z priložených dokladov krajský súd usúdil, že tento ku dňu smrti za posledných desiatich rokoch od 1. mája 1997 do 30. apríla 2007 získal spolu 1 426 dní, tzn. 3 roky a 331 dní, a tak krajský súd iba potvrdil záver odporkyne, že nebohý D. nezískal potrebný počet rokov.

III.

Odvolanie navrhovateľa/stanoviská

Vo včas podanom odvolaní zo dňa 04.08.2010 (č. 1. 21) proti rozsudku prvostupňového súdu navrhovateľka a s odkazom na ustanovenie § 293ax ods. 1 spolu s § 70 ods. 1 a § 76 zák. č. 461/2003 Z.z. poukázala na to, že argumentácia odporkyne je z jej pohľadu nespravodlivá.

Takýto prístup v praxi podľa navrhovateľky bude znamenať, že sa vytvoria dve skupiny sirôt, ktorých bude spájať podobný osud a to smrť jedného z rodičov v odlišnom období, no ale jedným bude prináležať sirotské a druhým nie. Takýto prístup k deťom, ktorým rodič zomrel pred 01. januárom 2010, označila navrhovateľka za diskriminačné.

Podľa navrhovateľky je toto ustanovenie so širokým záberom, ktoré sa vzťahuje na všetkých poistencov bez rozdielu „života a smrti“, nakoľko sa týka posudzovania invalidity. Preto cieľom tejto novely bolo rozšíriť okruh osôb, a to aj o tých, ktorí pred účinnosťou tohto zákona nemali nárok na invalidný dôchodok z dôvodu nezískania potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia, a najmä odstrániť tvrdosť zákona.

Na základe uvedeného navrhovateľka dospela k záveru, že predmetné ustanovenie sa vzťahuje na všetkých, ktorým pred I. januárom 2010 nevznikol nárok na invalidný dôchodok z dôvodu nezískania potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia.

Avšak odporkyňa si podľa navrhovateľky vyložila ustanovenie § 293ax ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. tak, že platí jednoducho iba pre živé osoby. Ale vo svojej úvahe pozabudla, že takýto postup je nielen diskriminačný voči zosnulým poistencom, ale pozabudla aj na ustanovenie § 76 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z.

Podľa § 76 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. nárok na sirotsky dôchodok má nezaopatrené dieťa, ktorému zomrel rodič alebo osvojiteľ dieťaťa, ak rodič alebo osvojiteľ ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku alebo ku dňu smrti získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo splnil podmienky nároku na starobný dôchodok, alebo zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

V tejto súvislosti navrhovateľka poukázala na tú skutočnosť, že nebohý otec maloletého zomrel X., teda to bol jeho okamih nároku na invalidný dôchodok. Za tejto situácie bola navrhovateľka chýbajúce obdobie do 5 rokov doplatiť, čo jej však odporkyňa neumožnila, avšak odporkyňa dobu už opätovne neposúdila.

Ďalej navrhovateľka v tejto súvislosti, že zákon musí mať zrozumiteľný a jasný obsah ustanovení a s tým spojenú jasnú a zrozumiteľnú adresnosť noriem. Potom prečo odporkyňa sporné ustanovenie § 293ax zák. č. 461/2003 Z.z. nevykladá tak, aby bolo v súlade s účelom zákona, ktorý je okrem iného sociálne zabezpečenie nezaopatrených osôb, a aby výklad tohto ustanovenia bol aj v prospech poistencov.

Na základe vyššie uvedeného navrhovateľka požiadala, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vrátil vec odporkyňi na ďalšie konanie.

Z vyjadrenia odporkyne zo dňa 16.08.2010 (č. I. 27) vyplýva, že dôvody uvedené navrhovateľkou nepovažuje odporkyňa za relevantné. Na základe uvedeného preto odporkyňa požadovala potvrdiť rozsudok napadnutý odvolaním.

IV.**Právne názory odvolacieho súdu**

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku len „O.s.p.“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 250l ods. 2 O.s.p. odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, pretože napadnutý rozsudok je vo výroku vecne správny, a preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

Po vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu Najvyšší súd s prihliadnutím na ust. § 219 ods. 2 v spoj. s § 372p ods. 1 O.s.p. konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Preto sa s ním stotožňuje v prevažujúcom rozsahu a aby nadbytočne neopakoval pre účastníkov známe fakty prejednáwanej veci spolu s právnymi závermi krajského súdu, Najvyšší súd sa v svojom odôvodnení následne obmedzí iba na rekapituláciu niektorých vybraných bodov odôvodnenia napadnutého rozsudku a doplnenia svojich odlišných zistení a záverov zistených v odvolacom konaní (§ 219 ods. 2 O.s.p. umožňuje odvolaciemu súdu doplniť odôvodnenie prvostupňového súdu o ďalšie dôvody).

Najvyšší súd konštatuje, že základným argumentom navrhovateľky je jej nespokojnosť s výkladom ustanovenia § 293ax zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý si krajský súd na základe odôvodnenia odporkyne osvojil. S prihliadnutím na svoju predchádzajúcu judikatúru (tu cituje najmä rozsudky Najvyššieho súdu sp. zn. 1So 14/2009 a 1So 8/2010, oba zo 06. júla 2010)

je nutné zdôrazniť, že s výkladom cit. ustanovenia sa Najvyšší súd už v minulosti zaoberal. V rozsudku sp. zn. 1So 8/2010 napríklad uviedol, že:

„V danej veci z obsahu spisu vyplýva, že R.Z., narodený X, zomrelý dňa Y, ku dňu smrti nebol poberateľom starobného, predčasného starobného ani invalidného dôchodku, ani nezomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Preto by navrhovateľke vznikol nárok na vdovský dôchodok len za splnenia podmienky v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení a síce, ak by ku dňu smrti získal nebohý manžel potrebný počet rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. f), § 72 ods. 2 zákona, teda minimálne 5 rokov. Nebohý R.Z. však do dňa smrti získal za posledných 10 rokov len 4 roky a 273 dní poistenia.

Rovnako nebolo možné zohľadniť námietku navrhovateľky spochybňujúcu konštatovanie súdu prvého stupňa o nemožnosti prihlásenia nebohého manžela do dôchodkového poistenia po jeho smrti manželkou po jeho smrti, keďže táto odporuje samotnému princípu poistenia pre prípad vzniku poistnej udalosti. Treba pripomenúť, že dôchodkové poistenie uzatvára poistenec ako fyzická osoba (§ 6 ods. 1 zákona) pre prípad úmrtia (§ 2 ods. 1 zákona), teda do budúcnosti a takéto poistenie (dobrovoľné) vzniká v zmysle § 23 zákona odo dňa prihlásenia sa na toto poistenie, najskôr odo dňa podania prihlášky, preto po úmrtí fyzickej osoby už poistenie pre tento účel nedáva zmysel a za takúto osobu ho dodatočne uzavrieť nemožno a to ani v zastúpení, keďže zastúpená osoba neexistuje.“

Obdobne aj v prejednávanej veci Najvyššiemu súdu z pripojeného spisu vyplýva, že nebohý D. ako otec T., narodený X., zomrelý dňa X., ku dňu smrti nebol poberateľom starobného, predčasného starobného ani invalidného dôchodku, ani nezomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Preto by navrhovateľke vznikol nárok na vdovský dôchodok len za splnenia podmienky v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení a síce, ak by ku dňu smrti získal nebohý D. potrebný počet rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. f), § 72 ods. 2 zákona, teda minimálne 5 rokov. Nebohý D. ku dňu smrti získal za posledných 10 rokov iba 3 roky a 331 dní poistenia. Táto skutočnosť bola navrhovateľke oznámená listom odporkyne zo dňa 13.03.2009 (č. 1. 3 spisu odporkyne).

Preto vzhľadom na právne názory obsiahnuté v hore citovanom texte rozsudku sp. zn. 1So 8/2010 nie je možné prisvedčiť ochote navrhovateľky o doplatení chýbajúceho poistenia po smrti otca siroty, hoc aj túto možnosť navrhuje.

Vzhľadom na námietku navrhovateľky, že takýto postup je nielen diskriminačný voči zosnulým poistencom, ale že odporkyňa pozabudla aj na ustanovenie § 76 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., Najvyšší súd upozorňuje na podmienku žijúceho poistenca zakotvenú v ustanovení § 293ax ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., podľa ktorej „ poistencovi, ktorému nevznikol nárok na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2010 z dôvodu nezískania potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia Sociálna poisťovňa **na jeho žiadosť znovu posúdi dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav** a rozhodne o nároku na invalidný dôchodok a o jeho sume podľa zákona účinného od 1. januára 2010.“

Zákon v citovanom ustanovení presne vymedzuje dispozitívne úkony poistenca a s nimi spojené právne účinky. Preto nie je možné po smrti poistenca pripustiť, že by došlo späťne „ex post“ k podaniu žiadosti poistencom a k následnému posúdeniu zdravotného stavu poistenca ako nežijúcej osoby. Na tomto záveru nič nemení ustanovenie § 76 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., lebo navrhovateľka nepreukázala, že by nebohý rodič ku dňu smrti bol poberateľom niektorého z dôchodkov, resp. ku dňu smrti získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok (v danom prípade sa vyžadovalo 5 rokov dôchodkového poistenia a nebohý D. ako otec siroty bol poistený iba 3 roky a 331 dní), alebo splnil podmienky nároku na starobný dôchodok, poprípade zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Na základe hore uvedených záverov Najvyšší súd dospel k záveru, že krajský súd postupoval správne, ak potvrdil napadnuté rozhodnutie odporkyne ako vecne správne.

Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok žalobcu ako aj s prihliadnutím na závery obsiahnuté v svojich predchádzajúcich rozhodnutiach, najmä už v citovaných rozsudkoch sp. zn. 1So 14/2009 a 1So 8/2010, oba zo 06. júla 2010, pri ktorých Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od nich odchýlil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného

skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska), s osvojením si argumentácie krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

O práve na náhradu trov odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 O.s.p., podľa ktorého neúspešnej navrhovateľke právo na úplnú náhradu trov tohto konania nevzniklo.

Najvyšší súd v prejednávannej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), nešlo o vec v zmysle § 250i ods. 2 O.s.p. (úprava sociálno-poistných vzťahov vychádza z verejnoprávných vzťahov), v konaní nebolo potrebné v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu **nie je** prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).

V Bratislave 07. decembra 2010

Ing. JUDr. Miroslav Gavalec, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Ľubica Kavivanovová